

Regelink
Ecologie & Landschap

Vleermuisonderzoek

Rhoonsedijk 42, Poortugaal

In het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	M. Wiltink
In opdracht van	Gemeente Albrandswaard
Naam opdrachtgever	K. van Dalen
Rapportnummer	RA17217-02
Status rapport	definitief
Datum oplevering rapport	18 oktober 2017
Aantal pagina's	21
Collegiale toets	P.T. Twisk
Wijze van citeren	Wiltink, M. , 2018. Vleermuisonderzoek Rhoonsedijk 42, Poortugaal. Rapport RA17217-0, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5

6261 NE Mheer

085-7737676

info@regelink.net

www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doel	5
1.3 Leeswijzer	5
2. Werkwijze en inspanning	6
2.1 Vleermuizen	7
2.2 Volledigheid inventarisatie	7
3. Omschrijving plangebied	9
4. Resultaten	11
4.1 Per soort	11
4.2 Per functie	11
5. Ingreep	12
6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming	13
6.1 Effectbepaling	13
6.2 Toetsing Wet natuurbescherming	13
7. Conclusies en aanbevelingen	14
7.1 Conclusies	14
7.2 Aanbevelingen	14
8. Bronnen	15
8.1 Literatuur	15
8.2 Websites	16
Bijlage 1. Waarnemingskaarten	17
Bijlage 2. Wet- en regelgeving	18
8.3 Wet natuurbescherming	18
8.4 Natuurnetwerk Nederland	21
8.5 Wet dieren	22

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Albrandswaard is voornemens om in het plangebied Rhoonsedijk 42, Poortugaal, woning en opstallen te slopen.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om, voordat de ingreep plaatsvindt, onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Regelink Ecologie en Landschap (Molenaar, 2017) blijkt dat in het plangebied mogelijk vleermuizen aanwezig zijn. Alle soorten vleermuizen zijn beschermd. Daarom heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van de gemeente Albrandswaard in het plangebied onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het vleermuisonderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige soorten vleermuizen en getoetst aan de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 volgen de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 8).

In Bijlage 1 is een kaart opgenomen waarop de waarnemingen tijdens de veldbezoeken worden weergegeven en Bijlage 2 geeft een omschrijving van de wet- en regelgeving.

Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals aanwezig op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

¹ <http://www.regelink.net/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2. Werkwijze en inspanning

In het kraamseizoen en paarseizoen van 2018 werd het plangebied Rhoonsedijk 42, Poortugaal, geïntervieweerd op vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen (Tabel 1).

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Onderzochte functies	Naam medewerker	Weersomstandigheden
24-05-2017	21:30-23:30	(laatvlieger) vliegroute, foerageergebied, kraamverblijfplaats, zomerverblijfplaats	V. Nederpel	14 °C, onbewolkt, droog, 1 Bft
26-06-2017	22:00-00:30	(laatvlieger) vliegroute, foerageergebied, kraamverblijfplaats, zomerverblijfplaats	V. Nederpel	19 °C, licht bewolkt, droog, 1 Bft
27-06-2017	3:00-5:00	Vliegroute, foerageergebied, kraamverblijfplaats, zomerverblijfplaats	V. Nederpel	13 °C, licht bewolkt, droog, 2 Bft
08-09-2017	00:00	Vliegroute, foerageergebied, paarverblijfplaats, winterverblijfplaats	J. Craenmehr	15 °C, zwaar bewolkt, droog, 3 Bft
20-09-2017	00:00-2:00	Vliegroute, foerageergebied, paarverblijfplaats, winterverblijfplaats	R. van Toor	14 °C, onbewolkt, droog, 2 Bft
27-09-2017	20:30-22:30	Vliegroute, foerageergebied, paarverblijfplaats,	J. Craenmehr	15 °C, licht bewolkt, droog, 2 Bft

2.1 Vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken werd op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) werd de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, werd een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Met behulp van het computerprogramma Batsound werden de opnamen nader geanalyseerd. Hierbij werden de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Voor sociale geluiden van vleermuizen werd gebruik gemaakt van Middleton, 2014 en Pfalzer, 2002. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Gedurende het voorjaar (mei en juni) werden de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Gedurende de nazomer (september) werden de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode werd minimaal twee uur geïnventariseerd. Middernachtelijk zwermen is niet geïnventariseerd omdat de potentie voor deze functie binnen het plangebied afwezig is.

De inventarisaties werden lopend uitgevoerd. Het plangebied en het omliggende gebied werden meerdere keren doorkruist.

2.2 Volledigheid inventarisatie

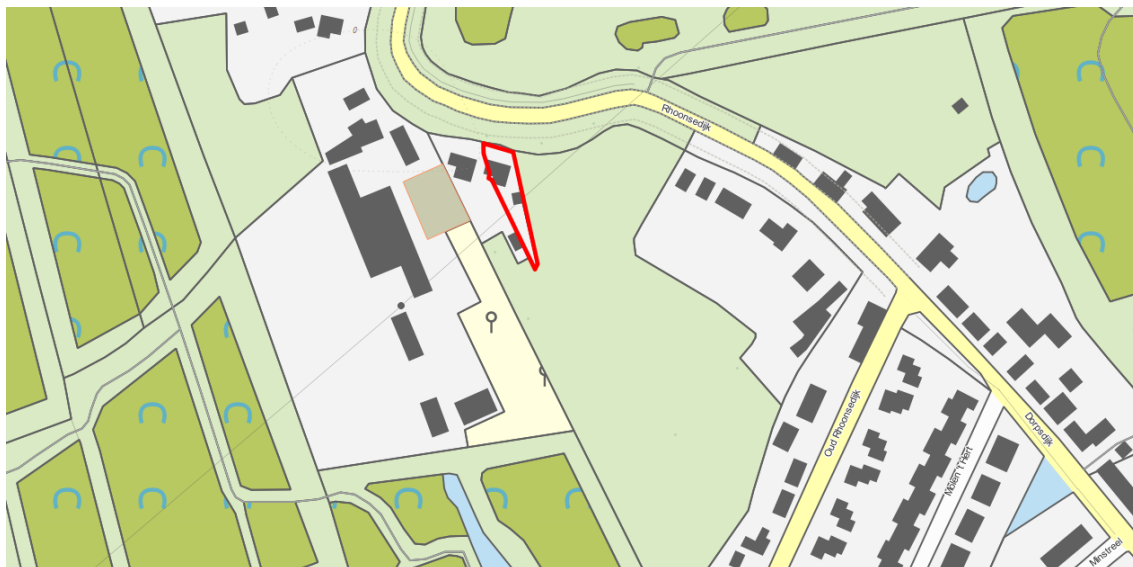
De inventarisatie is zoveel mogelijk uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur. Onderzoek naar middernachtelijk zwermen is niet uitgevoerd omdat de potentie voor deze functie niet binnen het plangebied aanwezig is. Er is afgeweken van het protocol bij het onderzoek naar paarverblijfplaatsen. Tijdens het veldbezoek op 8 september was er geen toegang tot het plangebied, waardoor er niet geïnventariseerd kon worden. Een nieuw velbezoek kon pas een later moment worden gepland waardoor een periode van 20 dagen tussen de velbezoeken niet gehaald kon worden. Eerder een nieuw bezoek brengen bleek niet mogelijk in verband met het weer. In de periode van 9 september tot 19 september was de nachttemperatuur erg laag en er viel regen. Pas vanaf 20 september was de nachttemperatuur weer geschikt voor het inventariseren van vleermuizen. Door de regenval van de dagen er voor was de nacht van 20 september extra geschikt om vleermuisonderzoek te doen. Om uit de buurt van de datumgrenzen van het vleermuis protocol te blijven en om niets te missen heeft het tweede bezoek op 27 september plaatsgevonden.

De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen werden op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

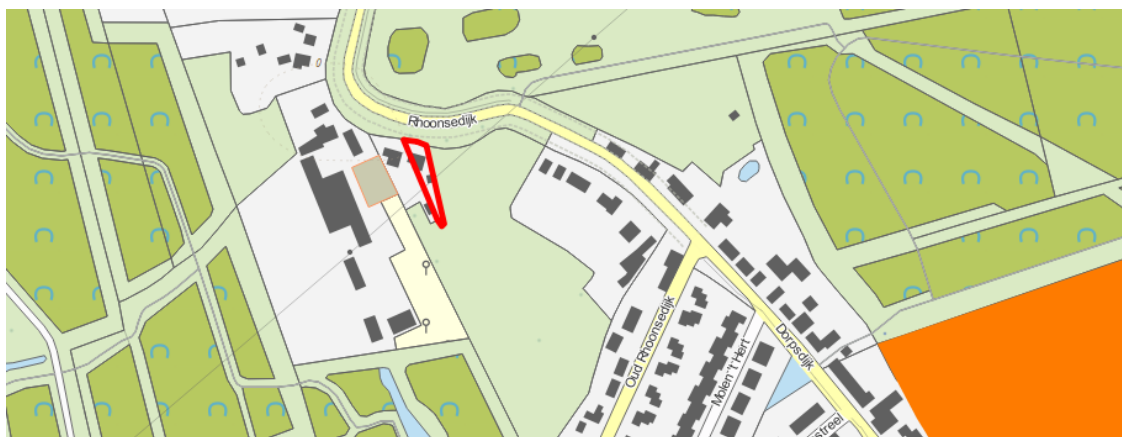
Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het onderhavige onderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3. Omschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen aan de Rhoonsedijk 42, Poortugaal in de gemeente Albrandswaard, provincie Zuid-Holland. In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven. Het plangebied wordt aan de westzijde begrensd door een woonhuis met erf, aan de noordzijde door de Rhoonsedijk en aan de overige zijden door weilanden.

Figuur 1: Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

Figuur 2: Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. De ligging van het NNN is in oranje aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig (zie ook de foto's in de ecologische quickscan rapportage):

- Gebouw met dakpannen, houten betimmering en een plantenkas;
- Houten bijgebouw met golfplaten dak en een plantenkas
- Tuin met enkele bomen, gazon en borders
- Dikke naald- en loofbomen (diameter borsthoogte > 25 cm), zonder holtes

4. Resultaten

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied twee soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*),
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

Hieronder worden de waarnemingen en functies weergegeven. Een waarnemingskaart is opgenomen in Figuur 3.

4.1 Per soort

4.1.1 Gewone dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties werden verspreid binnen het plangebied op zeven plaatsen gewone dwergvleermuizen waargenomen. Per bezoek werd er op maximaal drie plaatsen een dier waargenomen. Geschat wordt dat er in ieder geval zeven dieren tegelijk binnen het plangebied foerageren. De meeste waarnemingen werden gedaan nabij het woonhuis. Tevens is er een verblijfplaats gevonden aan de oostzijde van het woonhuis. Er is een uitvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen en nog drie andere gewone dwergvleermuizen die naar alle waarschijnlijkheid uit het gebouw afkomstig waren. Gezien het aantal dieren gaat het niet om een kraamgroep, maar om zomerverblijfplaatsen. De vleermuizen gebruiken de beplanting op de dijk om zich te verplaatsen. Binnen het plangebied zijn geen paarverblijfplaatsen gevonden.

4.1.2 Ruige dwergvleermuis

Tijdens de inventarisatie werd eenmaal binnen het plangebied een foeragerende ruige dwergvleermuis waargenomen.

4.2 Per functie

4.2.1 Foerageergebied

Binnen het plangebied werden meerdere keren foeragerende gewone dwergvleermuizen en een enkele keer een foeragerende ruige dwergvleermuis waargenomen. Op grond van de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is.

4.2.2 Vliegroutes

Binnen het plangebied zijn er geen lijnvormige elementen aanwezig die als vliegroute kunnen worden gebruikt. Essentiële vliegroutes zijn dan ook niet aanwezig in het plangebied. De beplanting langs de dijk die grenst aan het plangebied wordt gebruikt door de vleermuizen om zich te verplaatsen.

4.2.3 Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

In de zomermaanden werden vaste rust- en/of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Ten minste één gewone dwergvleermuis die uitvloog van de oostgevel van het

woonhuis is waargenomen. Ook zijn er nog drie gewone dwergvleermuizen waargenomen die naar alle waarschijnlijkheid ook het gebouw afkomstig waren. Omdat een klein aantal dieren is waargenomen gaat het om een zomerverblijfplaats

In september werden geen vaste rust- en/of verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen gevonden, paarverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen zijn niet in de gebouwen aanwezig.

5. Ingreep

De gemeente Albrandswaard is voornemens om het plangebied Rhoonsedijk 42, Poortugaal vrij te maken van gebouwen, bijgebouwen, erfinrichting en opgaande begroeiing. Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- slopen gebouwen, woonhuis, schuur en kas;
- verwijderen terreininrichting, bomen, borders, verharding, ect.

6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

6.1 Effectbepaling

Er is binnen het plangebied een zomerverblijfplaats waargenomen. Paarverblijfplaatsen zijn niet gevonden binnen het plangebied.

Gedurende het onderzoek is binnen het plangebied geen vliegroute waargenomen. Aangenomen mag worden dat essentiële vliegroutes niet in het plangebied aanwezig zijn.

Het plangebied wordt als foerageergebied gebruikt door de gewone dwergvleermuis. Door de korte verblijfsduur van foeragerende dieren is het plangebied geen essentieel foerageergebied. De sloop van het woonhuis en bijgebouwen en het verwijderen van de terreininrichting heeft daarom geen effect op de functionaliteit van verblijfplaatsen.

6.2 Toetsing Wet natuurbescherming

Lokale gunstige staat van instandhouding

Door de ingreep zullen het woonhuis en alle andere bebouwing binnen het plangebied verdwijnen, waarmee ook de zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis verloren gaat. Door het verdwijnen van de zomerverblijfplaats gaat er essentieel leefgebied van de gewone dwergvleermuis verloren. De invloed hiervan kan worden gemitigeerd door het aanbieden van vervangende verblijfplaatsen.

De geleidende elementen waarvan de gewone dwergvleermuizen gebruik maken staan op de dijk. De elementen vallen niet binnen het plangebied en worden ook niet beïnvloed door de ingreep. Ook gaat er met de ingreep geen essentieel foerageergebied verloren. Na het verwijderen van de gebouwen en terreininrichting zal er geen nieuwbouw voor in de plaats komen, dus blijft de mogelijkheid bestaan om binnen het plangebied te foerageren. Daarnaast zijn er in de nabije omgeving andere mogelijkheden om te foerageren.

Verbodsbepalingen

Door de sloop van de gebouwen binnen het plangebied en het verwijderen van de terreininrichting verdwijnen er verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Deze negatieve effecten leiden tot een overtreding van Artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming, te weten:

Artikel 3.5, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen vleermuizen worden gedood.

Artikel 3.5, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen vleermuizen worden verstoord.

Artikel 3.5, lid 4: als gevolg van de voorgenomen ingreep verdwijnt een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis.

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

Algemeen

- Het Vleermuisprotocol 2017 kon niet geheel gevolgd worden omdat op 8 september tijdens het eerste onderzoek naar paarverblijfplaatsen het plangebied niet kon worden betreden.
- In de periode van 9 september tot 19 september waren velbezoeken niet mogelijk door de lagen nachttemperatuur en regen.
- 20 september was een goed moment om vleermuizen te inventariseren door de juiste nachttemperatuur en de regenval van de dagen ervoor.
- Om uit de buurt te blijven van de datumgrenzen van het Vleermuis protocol is op 27 september het tweede bezoek uitgevoerd.
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Resultaten

- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. Het plangebied is geen essentieel foerageergebied op grond van de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving.
- Gedurende het onderzoek zijn geen vliegroutes waargenomen binnen het plangebied. Aangenomen mag worden dat in het plangebied geen essentiële vliegroutes aanwezig zijn. De beplanting op de dijk fungeert wel als lijnvormige verbinding.
- Binnen het plangebied is een zomerverblijfplaats van vier gewone dwergvleermuizen waargenomen.
- Paarverblijfplaatsen waren niet aanwezig binnen het plangebied. Daarmee is de aanwezigheid van winterverblijfplaatsen redelijkerwijs uitgesloten.

Effecten

- Door de ingreep verdwijnen zomerverblijfplaatsen van vier gewone dwergvleermuizen.

Toetsing

- Met het uitvoeren van de werkzaamheden worden lid 1, 2 en 4 van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming overtreden.

7.2 Aanbevelingen

- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient een projectplan opgesteld te worden waarin maatregelen beschreven staan waarmee overtreding van de Wet natuurbescherming zoveel mogelijk voorkomen kan worden.

- Door het aanbrengen van vleermuiskasten aan gebouwen in de omgeving kunnen vervangende verblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuizen gecreëerd worden. Deze maatregel is noodzakelijk om in aanmerking te komen voor een ontheffing Wet natuurbescherming.

8. Bronnen

8.1 Literatuur

Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (29-3-2018)].

Molenaar, T.P., 2017. Ecologische quickscan Rhoonsedijk 42 te Poortugaal. In het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland. Rapport RA17054-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.

Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (29-3-2018)].

8.2 Websites

www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/

www.batecho.eu

www.telmee.nl

www.vleermuis.net

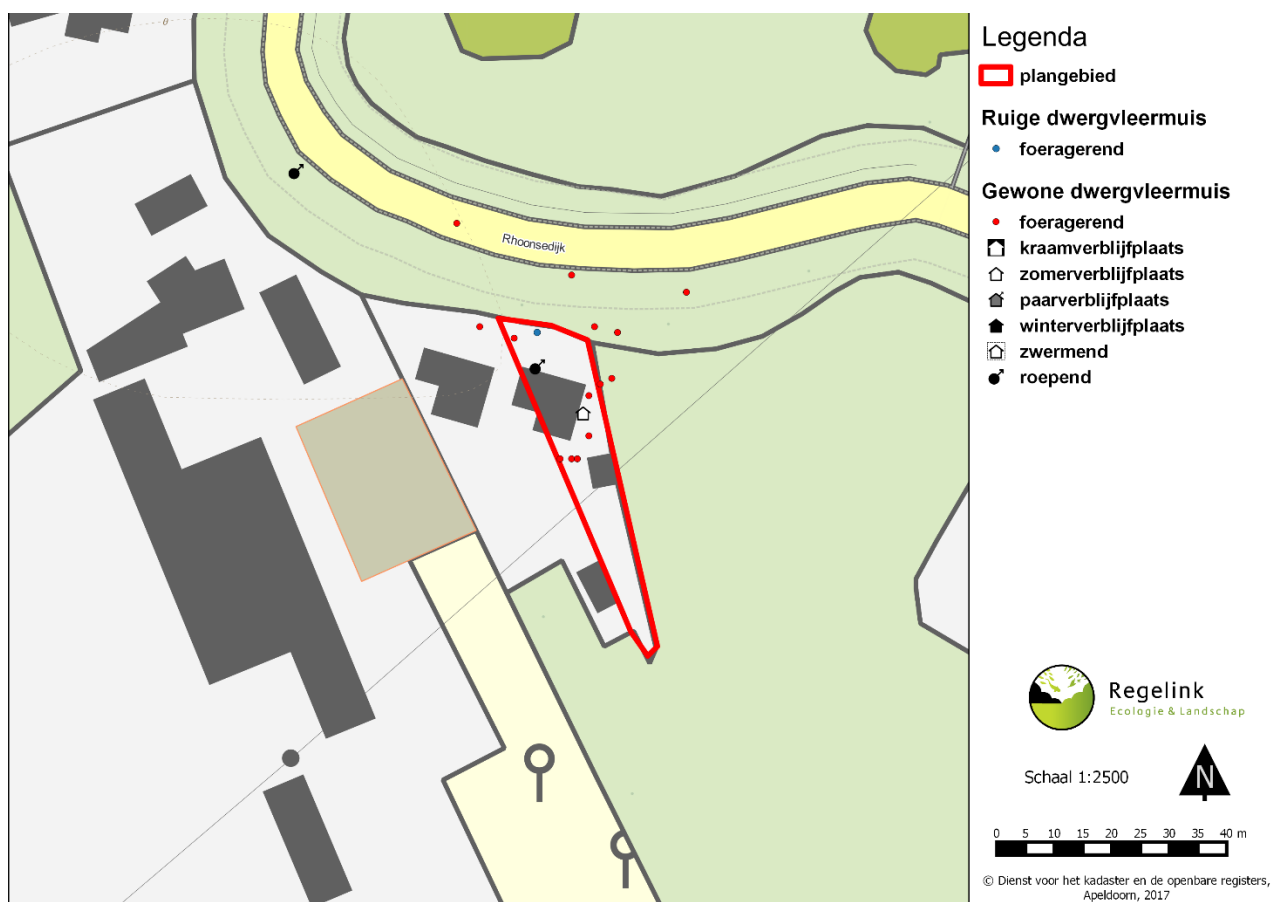
www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-03-01>

Bijlage 1. Waarnemingskaarten

Figuur 3: Waarnemingen van de gewone dwergvleermuis tijdens de veldbezoeken in mei en juni. De symbolen voor roepende en foeragerende dieren betreffen waarnemingen van waargenomen gedrag door de betreffende soorten en zijn niet indicatief voor het aantal dieren.

Bijlage 2. Wet- en regelgeving

8.3 Wet natuurbescherming

8.3.1 Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

8.3.2 Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant versturend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang

(zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

8.3.3 Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen

alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;

- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

8.3.4 Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

8.4 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten

daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

8.5 Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.